

Aineettoman varallisuuden johtamiseen ja osaamispääoma- raportteihin liittyvä sanasto

Sanaston lähteet

Sanasto suomi - englanti ja käsitteiden kuvaus

Sanasto englanti - suomi

Sanaston lähteet

Eronen, Anne, Henkilöstöinformaatio ja yrityksen arvo, Helsinki: ETLA, Sarja B 149, 1999

Eronen, Anne, Henkilöstön osaaminen yrityksen taseeseen?, Helsinki: ETLA, Sarja B 133, 1997

Hussi, Tomi, Aineettoman varallisuuden johtaminen - Miten vastata tunnistamiseen ja kehittämiseen liittyviin haasteisiin, Helsinki: ETLA, Sarja B 180, 2001

Karlöf, Bengt, Strategia - suunnitelmasta toteutukseen, Ekonomia-sarja, Porvoo: WSOY, 1996

"**MERITUM-käsikirja**": Guidelines for managing and reporting on intangibles (Intellectual capital report), Final Report MERITUM Project (Project funded by the European Community under the Targeted Socio-Economic Research (TSER), Annex 4, June 2001

Taideteollisen korkeakoulun www-sivut (www.uiah.fi)

"**Tanskalainen lähestymistapa**": A Guideline for intellectual capital statements - A key to knowledge management, Danish Agency for Trade and Industry, November 2000

Sanasto suomi - englanti ja käsitteiden kuvaus

aineeton varallisuus (intangibles, intangible assets) Tämänhetkisten ja todennäköisten tulevien taloudellisten tuottojen ei-rahalliset lähteet, joilla ei ole fyysistä olomuotoa, joita yritys hallitsee tai joihin se ainakin vaikuttaa aikaisempien tapahtumien ja liiketoimien (oman tuotannon, oston tai jonkin muun hankintatavan) seurauksena ja joita voidaan joissakin tapauksissa myydä muusta yrityksen varallisuudesta erillään. Suomessa käytetty myös termiä aineeton pääoma.

aineettomat toiminnot (intangible activities) Toiminnot, joiden seurauksena voimavaroja kohdistetaan uusien *aineettomien voimavarojen* sisäiseen kehittämiseen tai niiden hankkimiseen muualta, nykyisten aineettomien voimavarojen arvon lisäämiseen tai

näiden toimenpidekokonaisuuksien tulosten arviointiin ja seurantaan. Käsite on siis luonteeltaan hyvin dynaaminen.

aineettomat voimavarat (intangible resources) Tietyn aineettoman varallisuuden varanto tai tarkasteluhetken mukainen arvo. Se voidaan joskus ilmaista rahallisessa muodossa. Staattinen käsite. Ks. myös *aineettomat toiminnot*.

arvo, arvon luominen (value, value creation) Yrityksen aineeton varallisuus luo yritykselle lisäarvoa, joka näkyy mm. yrityksen osakkeiden korkeampana markkina-arvona. Samalla syntyy myös henkilöstölle, asiakkaille ym. sidosryhmille lisäarvoa.

asiakaspääoma (customer capital) Yrityksen asiakassuhteiden arvo, osa *ulkoisia rakenteita*.

benchmarking Oman aseman määrittäminen esimerkkiyritysten hyvien käytäntöjen perusteella. Hyviä käytäntöjä järjestelmällisesti tutkimalla voidaan määrittää oma asema verrattuna siihen, mikä on jo osoitettu mahdolliseksi ja menestyksekkääksi.

Delfoi-menetelmä (Delphi analysis) Useiden henkilöiden laatimien ennusteiden tai arvioiden yhdistämisessä käytetty menetelmä. Tarkasteltavaa asiaa koskeva kysely osoitetaan yleensä postitse alan tunnetuille asiantuntijoille, jotka usein valitaan eri maista. Kysely toistetaan yleensä kahdesti tai kolmesti.

Hawthorne-efekti (Hawthorne effect) Termi viittaa siihen, että mitattaessa toimenpiteiden tai olosuhteiden vaikutusta ihmisten käyttäytymiseen ja toimintaan tietoisuus mittauksesta voi muuttaa käyttäytymistä ja siten vaikuttaa tulokseen. Termi on peräisin Western Electric Companyn Hawthornen tehtaalla Nevadassa 1920-luvulla tehdyistä työskentelyolosuhteita koskeneista tutkimuksista.

henkilöstölaskenta, henkilöstövoimavarojen raportointi (human resource [costing and] accounting, HRA) Henkilöstölaskennan tarkoituksena on liittää inhimillinen pääoma osaksi yrityksen laskentajärjestelmää. Siihen sisältyvät siten henkilökuntaan liittyvien rahamittallisten seikkojen määrittelyyn ja mittaukseen liittyvät toiminnot. Näitä ovat yleensä henkilöstövoimavarojen rekrytointiin, valintaan, palkkaamiseen ja kehittämiseen ja niistä yritykselle koituvan rahallisen arvon arviointiin liittyvien kustannusten määrittäminen.

henkilöstötilinpäätös (statement of human resources, HR statement) Yhteenveto yrityksen henkilöstörakenteesta, osaamisesta ja työkyvystä. Voidaan käyttää yrityksessä henkilöstöstrategian suunnittelussa, tavoitteiden toteutumisen seurannassa ja kehittämistarpeiden seurannassa. Ulkopuolisille julkaistuna antaa käsityksen siitä, millaisilla voimavaroilla yritys tekee tuloksensa ja kuinka kestäväällä pohjalla tuloskehitys on. Sisältää samoja aineksia kuin *osaamispääomaraportti* mutta ei tarkastele esim. yrityksen ja sen ulkopuolisten sidosryhmien välisiä suhteita.

henkilöstövoimavarat (human resources) Henkilöstövoimavarat koostuvat yrityksen henkilöstön määrä- ja laatutekijöistä sekä työympäristön ja organisaation vaikutuksesta.

inhimillinen pääoma (human capital) Osaaminen, jonka työntekijät vievät mukanaan lähtiessään yrityksestä. Se sisältää henkilöstön tiedot, taidot, kokemukset ja kyvyt. Osa

tästä tiedosta on yksilökohtaista, osa voi olla yleisluontoista. Inhimilliseen pääomaan kuuluvat esimerkiksi innovointikyky, luovuus, tietotaito ja aikaisempi kokemus, ryhmätyökyvyt, työntekijöiden joustavuus, ristiriitojen sietokyky, motivaatio, tyytyväisyys, oppimiskyky, lojaalisuus ja muodollinen koulutus.

johdon haasteet (management challenges) Osaamispääomaraportin osa tanskalaisen lähestymistavan mukaan. *Tietämyksen johtamiseen* liittyvät johdon haasteet on tarkasti määritelty joukko *osaamistarina*sta johdettuja haasteita. Ne muunnetaan toimenpiteiksi osaamistarinaassa esitettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi.

kriittiset aineettomat varallisuuserät (critical intangibles) Aineettoman varallisuuden osat, joiden avulla yritys voi ylläpitää tai lisätä kilpailuetuaan tai saavuttaa strategiset tavoitteensa. Kriittiset aineettomat varallisuuserät liittyvät yrityksen ydinosamiseen ja vaikuttavat välittömästi yrityksen arvontuontiprosessiin.

organisaatiopääoma (organisational capital) Ks. *sisäiset rakenteet*.

osaamispääoma (intellectual capital) Osaamispääoma on organisaation inhimillisten, organisaatioon liittyvien ja ulkoisiin vuorovaikutussuhteisiin liittyvien voimavarojen yhdistelmä. Se muodostuu siis *inhimillisestä pääomasta* sekä *sisäisistä* ja *ulkoisista rakenteista*. Osaamispääoman avulla organisaation osaamisvaranto saadaan toimimaan organisaation hyväksi ja luomaan arvoa. Suomessa käytetty myös termiä aineeton pääoma.

osaamispääomaraportti (intellectual capital report, intellectual capital statement) Osaamispääomaraportti on yrityksen julkaisema osaamispääomaansa koskeva raportti. Se syntyy osaamispääoman johtamisprosessin lopputuloksena. MERITUM-käsikirjan mukaan sen osat ovat yrityksen *visio*, aineettomia voimavaroja ja toimintoja koskeva *yhteenveto* sekä aineettomia voimavaroja ja toimintoja koskeva *tunnuslukujärjestelmä*. Osaamispääomaraportin tavoitteena on kertoa sidosryhmille yrityksen kyvyistä, voimavaroista ja sitoumuksista sen kannalta, mitä tarkasteluhetkellä pidetään yrityksen arvoperustan tärkeimpänä osatekijänä. Suomessa käytetty myös termejä aineettoman pääoman raportti tai IC-raportti.

Tanskalaisen lähestymistavan mukaan osaamispääomaraportti muodostuu *osaamistarina*sta, *johdon haasteista* ja raportoinnista. Tämän raportointimenetelmän avulla esitellään yrityksen toimenpiteet sen osaamisvoimavarojen tehokkuuden luomiseksi, kehittämiseksi ja lisäämiseksi työntekijöiden, asiakkaiden, teknologioiden ja prosessien kautta. Osaamispääomaraportin tavoitteena on tukea yrityksen tietämyksen johtamisstrategiaa ja tiedottaa siitä.

osaamistarina (knowledge narrative) Osaamistarina on tanskalaisen lähestymistavan mukaan *osaamispääomaraportin* osa, jossa kuvataan yrityksen tuotteiden tai palveluiden arvoa niiden käyttäjille ja määrittellään tämän arvontuontiprosessin luomisen yrityksen osaamisvoimavaroille asettamat vaatimukset. Osaamistarina paitsi kuvailee yrityksen tämänhetkistä toimintaa, myös esittää yrityksen tulevaisuuden osaamisstrategian. Suomessa käytetty myös termiä (aineettoman pääoman raportin) kuvaava osa.

sidosryhmät (stakeholders) Henkilöt, henkilöryhmät tai instituutiot, jotka vaikuttavat yrityksen kykyyn pyrkiä tavoitteisiinsa ja toteuttaa niitä. Yrityksen sidosryhmiin kuuluvat yleensä asiakkaat, työntekijät, tavarantoimittajat, omistajat ja yhteiskunta.

sisäiset rakenteet (structural capital, internal structure) Osaamisvaranto, joka jää yritykseen työpäivän päättyessä. Siihen kuuluvat organisaation rutiinit, menettelytavat, järjestelmät, kulttuurit, tietokannat jne. Osaan näistä voi kohdistua laillisia oikeuksia ja niistä voi tulla aineettomia omistusoikeuksia. Sisäisiin rakenteisiin kuuluvat esimerkiksi organisaation joustavuus, dokumentointipalvelu, osaamiskeskus, tietotekniikan yleinen käyttö ja organisaation oppimiskyky. Sisäiset rakenteet tukevat työntekijöiden tuottavuutta parantamalla heidän yhteistyövalmiuksiaan. Myös organisaation arvot, kulttuuri ja filosofia kuuluvat sisäisiin rakenteisiin. Suomessa käytetty myös termiä rakenteellinen pääoma. Sama asia kuin organisaatiopääoma.

tietämyksen johtaminen (knowledge management) Koskee toimenpiteitä, joihin ryhdytään yrityksen osaamisen kehittämis-, jakamis-, sisäistämisen- ja käyttämiskyvyn parantamiseksi. Tietämyksen johtamisessa on kyse yksilöiden taitojen ja kokemuksen muuntamisesta organisaation yhteiseksi voimavaroiksi. Osaamispääomaraportin päätavoitteena on usein yrityksen tietämyksen johtamista koskeva raportointi. Suomessa käytetty myös termejä tietämyksenhallinta tai osaamisen johtaminen; täsmällisin käänös on Guy Ahosen ja Tomi Hussin mukaan osaamispääoman hallinta.

tunnuslukujärjestelmä Aineettomia voimavaroja ja toimintoja koskeva tunnuslukujärjestelmä (system of indicators) on osaamispääomaraportin osa. Sen tarkoituksena on tehdä ulkopuolisille tahoille mahdolliseksi seurata yrityksen onnistumista esitettyjen tavoitteiden saavuttamisessa. Suomessa käytetty myös termiä mittaristo. Ks. myös *visio* ja *yhteenveto*.

ulkoiset rakenteet (relational capital, external structure) Tarkoittaa kaikkia yrityksen ulkoisiin vuorovaikutussuhteisiin, kuten asiakkaisiin, tavarantoimittajiin ja T&K-yhteistyökumppaneihin, liittyviä voimavaroja. Niihin kuuluvat osaamispääoman osat, jotka koskevat yrityksen suhteita ulkoisiin sidosryhmiinsä sekä näiden käsitykset yrityksestä. Ulkoisiin rakenteisiin kuuluvat esimerkiksi mielikuvat, asiakasuskollisuus, asiakastyytyväisyys, yhteydet tavarantoimittajiin, kaupallinen vahvuus, neuvottelukyky rahoitustahojen kanssa ja ympäristönsuojelutoimenpiteet. Niihin kuuluvat yleensä myös tuotemerkit (brandit), tavaramerkit ja yrityksen imago tai maine. Ulkoisiin rakenteisiin voidaan myös lukea toimintaympäristön sääntely ja yhteiskunta, jossa yritys toimii. Suomessa käytetty myös termiä suhdepääoma.

visio (vision) Osaamispääomaraportin osa MERITUM-käsikirjan mukaan. Yrityksen visiossa määritellään yrityksen strategiset tavoitteet, ydinosaaminen ja tärkeimmät aineettomat voimavarat. Siinä esitetään yrityksen päätavoitteet, strategia sekä näiden tavoitteiden saavuttamiseen tarvittavat avaintekijät tai kriittiset aineettomat varallisuuserät. Ks. myös *yhteenveto* sekä *tunnuslukujärjestelmä*.

ydinosaaminen (core competency) Yritykselle kilpailuedun tuottavat osaamisalueet. Ydinosaaminen rakentuu yleensä pitkän ajan kuluessa ja sitä on vaikeaa kopioida.

yhteenveto Aineettomia voimavaroja ja toimintoja koskeva yhteenveto (summary of intangible resources and activities) on MERITUM-käsikirjan mukaan osaamispääomaraportin osa. Siinä kuvataan yrityksen liikuteltavissa olevia aineettomia voimavaroja ja näiden voimavarojen arvon lisäämiseksi tehtyjä toimenpiteitä. Ks. myös *tunnuslukujärjestelmä* ja *visio*.

360 asteen arviointi (360 degree evaluation) 360 asteen arviointi on yrityksen esimiehiä koskeva arviointi, jonka suorittavat samalla, ylemmällä ja alemmalla hierarkiatasolla toimivat työntekijät.

Sanasto englanti - suomi

benchmarking oman aseman määrittäminen hyvien käytäntöjen perusteella

core competency ydinosaaminen

critical intangibles kriittiset aineettomat varallisuuserät

customer capital asiakaspääoma

Delphi analysis Delfoi-menetelmä

external structure ulkoiset rakenteet

Hawthorne effect Hawthorne-efekti

human capital inhimillinen pääoma

human resource accounting, HRA henkilöstölaskenta, henkilöstövoimavarojen raportointi

human resources henkilöstövoimavarat

intangible activities aineettomat toiminnot

intangible resources aineettomat voimavarat

intangibles, intangible assets aineeton varallisuus

intellectual capital osaamispääoma

intellectual capital report, intellectual capital statement osaamispääomaraportti

internal structure sisäiset rakenteet

knowledge management tietämyksen johtaminen

knowledge narrative osaamistarina

management challenges johdon haasteet

organisational capital organisaatiopääoma

relational capital ulkoiset rakenteet

stakeholders sidosryhmät

statement of human resources, HR statement henkilöstötilinpäätös

structural capital sisäiset rakenteet

summary of intangible resources and activities aineettomia voimavaroja ja toimintoja koskeva yhteenveto

system of indicators tunnuslukujärjestelmä

value, value creation arvo, arvon luominen

vision of the firm yrityksen visio

360 degree evaluation 360 asteen arviointi